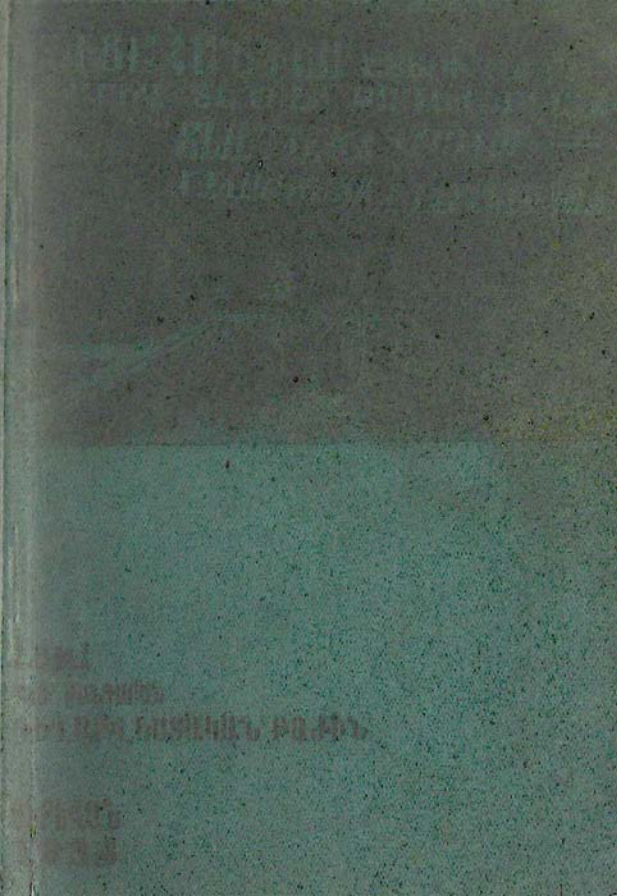

Տպագրվում է ՀՊՍՀ պետ.-կուլտուր.-Պատմական
բանգրանի վերջումը.

Դիրեկտոր՝ Ս. Գրիգորյան

Печатается по определению Гос. Культ.

Исторического музея С С Р Армении

Директор С. Григорян

ГОС. КНИ. МУЗЕИ
С. С. Р. Армении

ВЫСТАВКА
ЭТЮДОВ
Е. М.
ТАТЕВОСЯНА

ЭРИВАНЬ
1934

75(47.925)(092 Բարձրագույն)(064) 310

թ

ՊԵՏ. ԿՈՒԼՏ. ՊԱՏՄԱԿԱՆ
ԹԱՆԳԱՐԱՆ

A 3965

ՅԵ. ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆԻ
ԵՏՅՈՒԴՆԵՐԻ

ՅՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ

ԵՐԵՎԱՆ

1 9 3 4

Շապիի նկարը մե, Թադևոսյանի

Տիտղոսաբերբերը Վ. Վարդանյանի

Փրոֆսիսպիս Ի. Շադևոսյանի Թադևոսյանի
ինճնանկարից

Рисунок на обложке Е. Татевосяна
Титульные листы В. Вартагянна
Фронтиспис И. Шарлеманя с авто-
портрета Е. М. Татевосяна

Գեղարվ. յեվ տեխ. խմբ. Վ. Վարդանյան

Սրբագրիչներ՝ Լ. Դ. Դանելյան յեվ Կ. Ս. Կամ-
սարական

Художест. и тех. редактор В. А. Вартагянн
корректоры

А. Д. Даниелян и К. С. Камсаракан

Միայն այն որից, յերբ խմորեստիոնիդմբ տպավորու-
թյուններն յայրկենականությունը տալու իր ձգտմամբ
նկարիչին ոգը դուրս բերեց և նկարը դարձրեց ետյուդ,
վերջինս, յոր մինչ այդ ըմբռնվում ևր իբրև յերկրորդական
մի բան, միանգամից բացառիկ նշանակութուն ստացավ,
դառնալով պատկերացման միակ յեղանակը:

Բայց, յեթև ետյուդի և ետյուդականության այդ դե-
րիշխող դիրքը խմորեստիոնիստների նկարչության մեջ չե-
րարաց յերկարատե լինել և հենց նրանց ժամանակակից Սե-
զաններ վերականգնում և նկարի և ետյուդի միջի ջնջված
սահմանը, իսկ հետագա ժամանակներում—այսպես Կոչ-
ված՝ «ձախ» արվեստի վորոչ նկարչական ուղղությունների
մեջ ետյուդային դործերն արդեն բոլորովին դուրս են
զցվում, վորովհետև արստրակտ արվեստում այդ վերջինը
բնավ տեղ չունի: Այնուամենայնիվ այնտեղ, ուր արվեստը
իր կապը չի խզում կյանքից, ուր նա յեղնում և յերևույթ-
ներն ու բնության ուսլ պատկերացումից, այնտեղ ետյու-
դային դործերը դեղարվեստական դործունեյության անհրա-
ժեշտ նախադրյալներն են հանդիսանում, անկախ այն բա-
նից՝ վերջիններս ինքնանպատակ դործերի նշանակութուն
ունեն, թե նրանք դիտվում են վորպես միջոցներ ուրիշ
խնդիրներ իրադործելու համար:

Առաջին տեսակի մոտեցումը խմբընտանիքներինն է : Յերկրորդը՝ առաջնակարգ նշանակությունն է ստանում այժմ մեզ մօտ , վերսկզբնապես Սորհրդային Միության նկարելները առաջ դրված հերթական խնդիրը՝ մեր հերոսական իրակա- նությունը պատկերացնել ուսուցողական պատկերներով , անկարելի չէ իրադրծել առանց հայուհներին դիմելու :

Վերջապես այդ խնդրում կարելի չէ ունենալ և մի այս- պիսի մոտեցում , յերբ յերկու մոմենտներն էլ պահպանում են : Ահա հենց այս վերջին կատարելությանն են պատկանում Յեղիշե Թադևոսյանի հայուհային դրծերը : Այդ կրկնակի նշանակության մեջն և Թադևոսյանի հայուհներին այն ցու- ցահանդիսի հիմնական իմաստը , վերբ կարժակերպում և Հայաստանի Պետ . կուլտուր-պատմական Թանգարանի Գե- ղարվեստական բաժինը , վերսկզբնա վերջինս մի կողմից բավականին հարուստ նյութեր և տալիս նկարչի բարձրակու- մանի ստեղծագործությունն բմբունելու համար , մյուս կող- մից՝ առաջին անգամ և միանգամայն սպառիչ կերպով՝ հան- դես և բերում Թադևոսյանին իրեն պեյզաժի վարպետ :

Պեյզաժիստ—Թադևոսյանը մինչև այժմ հայտնի էի յեղև . վերսկզբնապես այն հայուհները , վերոնք նկարչի հիմ- նական դրծերն են կաղմում պեյզաժի բնագավառում և հա- մարյա նրա հիմնամյա դրծունեյությանն էլ արդյունքը , յերբեք ցուցադրված չեն յեղև :

Անհնարին և այս համառոտ առաջարանի սահմանափակ շրջանակում տալ այդ դրծերի պատշաճ և բարձրակույմանի դնահատությունը , այնուամենայնիվ անհրաժեշտ ենք հա- մարում Թադևոսյանի արվեստի , և մասնավորապես նրա

և աշխատելու զործերի, բնույթը պարզաբանող մի քանի հիմնական մոմէնտներն հիշատակել այստեղ :

Յեղիշէ Թադէվոսյանի նկարչական զործունեյությունը սկսել է անցյալ դարի 80-ական թվականների վերջերից Մոսկովայում, ուր նա ուսանում էր նկարչական դպրոցում և վերջնապէս 1895 թ. : Դպրոցի պրոֆեսորներէից ամենից ավելի ազդեցութիւն է թողել Թադէվոսյանի վրա իր մտերմական վերաբերմունքով Վ. Պուլենովը, վորի հետ նկարիչը հետագայում կապւած է յեղել իր ամբողջ կյանքում և վորի խորհուրդները, իր նկարչական զործունեյության ընթացքում, նա շարունակ վայելում էր :

Պուլենովն էլ իր հերթին Չխտյակովի աշակերտն էր. մի ամբողջ շարք ականավոր ուսու նկարիչներէ այդ յերեւելի ուսուցչի, վորի մանկավարժական շնորքը վոչ միայն դասավանդման մեթոդի մեջն էր, այլև անձնական շիւմամբ, առանձին սուր դիտողութիւններէ միջոցով նկարչական արվեստի յեղանակներն ու ձևերը պարզաբանելու կարողութիւն մեջ : Չխտյակովյան այդ մեթոդը, վոր Թադէվոսյանը յաւրացրել էր Պուլենովի միջոցով, մի կողմից հանդիսացավ այն ամուր հիմքը, վորի վրա զարգացավ նրա ձիրքը, մյուս կողմից՝ հնարավորութիւն տվեց վերջնիս հետագայում կիրառել այն իր մանկավարժական զործունեյության մեջ :

Այն տարիները, յերբ սկսվեց Թադէվոսյանի նկարչական զործունեյութիւնը, համարյա յերկու տասնամյակ ուշացումով, ուսանական արվեստի մեջ սկսում է մուտք գործել Գրանսիայից իմպրեսսիոնիզմի ազդեցութիւնը : Լեվիտան,

Մուսատով, Կ. Կորովին, Սերով, Գոլովին, Յե. Պոլենովա, Յակունչիկովա—ահա այն ժամանակվա առաջավոր նկարիչներն անունները, վորոնք այս կամ այն չափով յուրացրել են այդ աղբիցութունը։ Նկարիչների այդ շրջանին և հարում հետադաշում Յե. Թադեվոսյանը։ Յերեույթներն նկարչական ըմբռնման խնդրում իմպրեսսիոնիզմը նոր թարմություն մտցրեց ուսական արվեստի մեջ ու շատ բան պարզեց, սակայն նա, ինչպես Թադեվոսյանի, այնպես և վերահիշյալ նկարիչների կողմից ընդունելություն դտավ վորոշ ստահմանափակ շրջանակներում միայն, և Թադեվոսյանը յերբեք զտարյուն իմպրեսսիոնիստ չի յեղել։ Իմպրեսսիոնիզմի արտաքին ներդործություններից մեկն հանդիսացավ հետաքրքրությունը զեպի պեյզաժը, ընդ վորում վերջինս զբլխավորապես ետյուղային քնույթ և ստանում։ Թադեվոսյանին նկարչական դործունեյությունը, վոր այնպես հաջող սկսվել էր Մոսկվայում և ընդունելություն դտավ նրա առաջին խեղճութունը յեկույթներից՝ 1898 թ. պարզեցարելով նկարչին միաժամանակ յերկու պրեմիայով—«Կեսորվա ճաշը» և «Բարոդ ուղղափառներին» նկարների համար, ընդհատվեց 1901 թ. անձնական հանգամանքներով Թիֆլիս տեղափոխվելու պատճառով, ուր մինչև որս ևլ ապրում և Թադեվոսյանը։

Նյութական պայմաններից դրդված, ստիպված լինելով նկարչության ուսուցչի պարտականություններ ստանձնել Թիֆլիսի դպրոցներում, իր ստեղծագործական ույթերի ամենաավառ շրջանում գտնվող նկարչին վիճակված էր իր բոլոր ժամանակը նվիրել դասերին և միայն ժամանակ առ ժա-

մանակ, ամարային արձակուրդների ամիսներին նվիրել իրեն իր անմիջական արվեստին: Թե հետաքրքրությունը արվեստով և նրա բմբունումը վոր աստիճանի բացակայում եր հայկական բուրժուազիայի շրջանում, վորն այդ ժամանակներում կարող եր արվեստի միակ սպառողը լինել, վկայում և այն վաստը, վոր Թադևոսյանի Թիֆլիսում բնակվելու առաջին 16 տարվա ընթացքում, այսինքն՝ համարյա ընդհուպ մինչև հեղափոխությունը, նկարչից չեյին դնել վոչ մի նկար, յեթե չհաշվենք Եջմիածնի կողմից տրված մի քանի սպասվերները:

Գործերի շատությունը (450) հնարավորություն չի տալիս կանոց առնելու թեկույ նրանցից յուրաքանչյուրի վրա տաանձին, այնուամենայնիվ չի կարելի այդ ընդհանուր թվից չլատել՝ ընդհանուր առմամբ շատ բարձր մակարդակի վրա կանոնած՝ մի քանի նկարչական շեղյովներ: Դրանք հետևյալներն են. Վենետիկյան ջրանցքները (189—190), Սան Զարջիո Մաջորեն (№ 191), վորտեղ այնքան դարձանալի կերպով ստեղծագրված և շենքերի անդրադարձման ևֆեկտը ջրում, կամ Զարգինո Բարտլին (№ 195), կամ Բեխովոյի եռյուղները, վորտեղ մոտիվներից մի քանիսը հիշեցնում են Լեվիտանին, բայց ուրիշ մեկնաբանությամբ:

Յեթե աչակերտական ժամանակաշրջանին և դպրոցի ալարաման առաջին տարիներին վերաբերող նախնական եռայուղներում (Ղրիմ, Սևիան, Եջմիածին) ավելի յե աչքի դարնում մանրամասնությունների խնամքով արտանկարումը և շուղիրոմկան, ու վորոշ չափով նույնիսկ չորություն, վոր յերիտասարդ նկարչի գործերում միանգամայն հասկու-

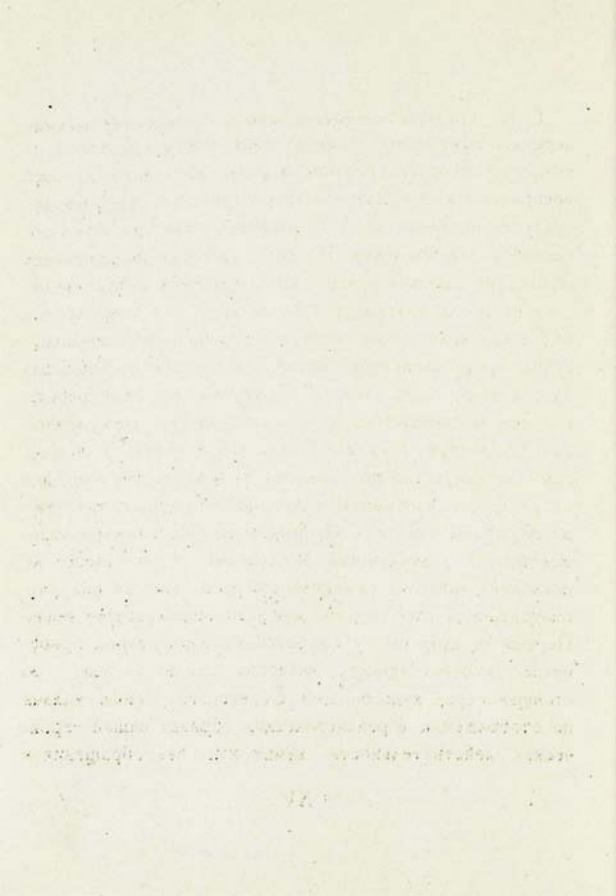
նալի յեն, իննհարյուրական թվականներէ կոյուղներէց
սկսած արդեն յերևան են դալիս նկարչի հարուստ կոթորիս-
տական տվյալները: Իմպրեսսիոնիզմի աղբեղութիւնը վո-
րոշակի կերպով արտահայտվում է այդ գործերում: Նկա-
րիչը յուրացնում է նկարչական հնարավորութիւններն այն
բոլոր հարստութիւնը, վորն իմպրեսսիոնիզմի արժանիքն է
կազմում: Բայց կա մի ելական դիժ, վորը նպաստավոր կեր-
պով տարրերում է թաղեվոսյանի գործերի մեծագույն մասը
դուտ իմպրեսսիոնիստական գործերից և վորը նրանում է
կայանում, վոր նկարիչը բնության պատկերացումը տալիս
է իր կոնկրետ ելությամբ, այլ վոչ թէ տպավորության
վայրկենականությամբ, ինչպէս այդ տեսնում ենք իմպրես-
սիոնիստների մոտ: Իմպրեսսիոնիզմը սուրալով իրերի և յե-
րեույթների վրայով, չի աշխատում խորանալ: Վոչ թէ
յեթերային ծփանքներում տարրալուծված, այլ բազմադիմի
ուռ ունալիստորեն շոշափելի բնութիւնն է պատկերանում
մեզ թաղեվոսյանի բազմաթիւ ու բազմադան կոյուղներում:
Առանց արձանագրելու և ընդհանրացնելու բնութիւնից
ստացած իր տպավորութիւնները, այլ մեկնելով անմիջա-
կանապէս ունալորեն նրա ըմբռնումից: Այդպէս և թաղեվո-
սյանի մոտեցումը դեպի պեյզաժը: Դժվար է վորոշել նկարչի
համակրութիւնը, թէ ինչպէս է նա սիրում, վորն է նրան
ավելի մոտ. Պաղեստինի և Միջագետքի արևախանձ դաշ-
տերն արդյոք, Ռուսաստանի կենտրոնական չրջանի հով ծա-
ռուտները, ծովեզրյա խոնավ ավերը, Իտալիայի և Չիլիցե-
րիայի գեղազւմարճ բնութիւնը, թէ՛ Հայաստանի պեսպէս
պեյզաժները, վորտեղ համարյա անվրէն չի մնացել, վոր

նկարիչն սղտադործած չլինի: Ընդգրկման այդ լայն ծավալականութիւնը նույնպէս Թաղեփոսյանի համար բնորոշ և ուշադրաւ հատկութիւններէց մեկն և իբրեւ պէյլաժի նկարչի:

Թաղեփոսյանը սղտականում և մեր հնադույն նկարիչների թվին. նա անցել և յերկար ուղի, վորի խոշորագույն մասը վերաբերում և մինչհետապիտակաւ շրջանին: Նրա մեծ և բազմակողմանի արվեստը ներկայումս, իհարկե, չի կարող բնութենիլ լինել ամբողջովին: Թաղեփոսյանի և աշակերտի ցուցահանդեսը, սահմանափակված լինելով միմիայն պէյլաժի թեմայով, հնարավորութիւնը չի տալիս ծավալուն գնահատական տալու նրա ամբողջ արվեստին: Կարելի չէ նրան վերցնել վորոշ քննադատական յուրացմամբ, մանավանդ իր լուսնոլորական գիրքավորումների նկատմամբ, բայց նրա արվեստի ռեալիստական հիմունքները, նրա դուռ նկարչական հատկութիւնները իբրեւ կոլորիտ, իբրեւ խոշոր վարպետի, չի կարելի կասկածի յենթարկել, և մեր նոր կերտովող արվեստը չի կարող Թաղեփոսյանի դարձերի մոտովն անցնել, առանց վորեւէ բան վերցնելու ու սովորելու նրանից:

Թաղեփոսյանի հակայական արժանիքն այն և, վոր ապրելով հայկական միջավայրում, հայ նկարչի համար այնքան աննպաստ ժամանակաշրջանում, նա միակն եր, վոր առանց խոտորելու և կոմպրոմիսներ անելու, կարողացաւ պահպանել ու զարգացնել իր ձիրքը, և հասցնել իր մեծ արվեստը մեր ներկա որերին, յերբ վերջինս դառնում 'ե վոչ թէ մի խումբ մարդկանց պահանջ, այլ աշխատավորական լայն խավերի սեփականութիւնը:

Ռ. ԴՐԱՄԲԵԱՆ

С тех пор, как импрессионизм в своем стремлении передать мгновенность впечатлений, вывел художника на воздух и превратил картину в этюд, последний, до того воспринимаемый как что-то второстепенное, был возведен сразу до исключительного значения, став единственным способом изображения. Но если, такое господствующее положение этюда и этюдности в живописи импрессионистов не могло сохраниться на долго и уже современники Сезанн возстановил стертую между картиной и этюдом грань, а в последующее время в некоторых живописных направлениях т. н. „левого“ искусства, этюдные работы и вовсе исключаются, т. к. в абстрактно рассудочном искусстве этом последнему нет вовсе места, то все же там, где искусство не порывает с жизнью, где оно идет от реального изображения явлений и природы, там этюдные работы являются необходимой предпосылкой художественной деятельности, независимо от того имеют ли последние значение самоцельных работ или же они рассматриваются как средство для выполнения других задач. Первый подход был у импрессионистов, второй приобретает первенствующее значение сейчас у нас, т. к. стоящая перед художниками Советского Союза задача по отображению в реалистических образах нашей героической действительности, немислима без обращения к

этюдам. Наконец, возможен и такой подход к этим работам, в котором эти оба момента сосуществуют. Этюдные работы Е. Татевосяна как раз принадлежат к этой последней категории.

В этом двойном значении, которое имеют последние и заключается основной смысл устроенной Художественным Отделом Государственного Культурно-Исторического Музея Армении выставки этюдов Татевосяна. Последняя дает с одной стороны богатейший материал к пониманию всего многогранного творчества художника, а с другой стороны впервые и с совершенно исчерпывающей полнотой выявляет Татевосяна как мастера пейзажа. Татевосян-пейзажист до сих пор по существу не был известен, т. к. этюды эти, являющиеся основными работниками художника в области пейзажа и представляющие итог почти полувековой деятельности, никогда до сих пор не выставлялись. Надлежащая, всесторонняя оценка этих работ, ограниченная рамками краткого предисловия, не представляется возможной, но некоторые основные моменты к пояснению характера искусства Татевосяна и в частности этюдных работ, все же необходима.

Художественная деятельность Е. Татевосяна началась в Москве в конце 80 годов прошлого века, где в Училище Живописи последний обучался и которую окончил в 1895 г. Среди профессоров училища наибольшее

влияние имел на Татевосяна В. Поленов, интимной дружбой с которым художник был связан в дальнейшем на всю жизнь и советами которого в своей художественной деятельности он постоянно пользовался. Поленов в свою очередь был учеником Чистякова, этого замечательного учителя целой плеяды выдающихся русских художников, педагогический дар которого заключался не только в самом методе преподавания, но и в умении в личном общении, путем отдельных метких замечаний вскрывать способы и приемы живописного искусства. Этот Чистяковский метод преподавания, усвоенный через Поленова Татевосяном, явился с одной стороны тем крепким фундаментом, на котором получило развитие его дарование, а с другой стороны позволило последнему, впоследствии применить его в своей педагогической деятельности.

Как раз в те годы, с которых началась художественная деятельность Татевосяна с запозданием почти на два десятилетия, начинает просачиваться на русскую почву из Франции влияние импрессионизма. Левитан, Борисов-Мусатов, К. Коровин, Серов, Головин, Е. Поленова, Якунчикова — вот имена передовых художников того времени, в той или иной мере воспринявших это влияние. К этому кругу художников впоследствии примыкает и Е. Татевосян.

Импрессионизм раскрыл многое в живописном восприятии явлений, внес новую свежую струю в русское искус-

ство, но он был воспринят, как Татевосяном так и перечисленными выше художниками лишь в известных ограниченных рамках и чистокровным импрессионистом Татевосян никогда не был. Одним из внешних воздействий импрессионизма явился интерес к пейзажу, причем последний приобретает по преимуществу этюдный характер.

Успешно начавшаяся в Москве художественная деятельность Татевосяна, получившая признание с первых же его серьезных выступлений, присуждением в 1898 г. художнику одновременно двух премий за картины „Полуденный обед“ и „Проповедь правоверным“, была прервана в 1901 г. переездом в силу личных обостроений на постоянное жительство в Тифлис, где Татевосян с этого времени и до настоящего момента проживает. Вынужденный в силу материальных обстоятельств, взять на себя обязанности преподавателя рисования в учебных заведениях Тифлиса, художнику, находившемуся в расцвете творческих сил, пришлось отдавать все свое время урокам и лишь только урывками, в летние каникулярные месяцы, посвящать себя своей непосредственной работе. До какой степени отсутствовал интерес и понимание искусства в среде армянской буржуазии, которая в те времена одна могла быть потребителем искусства, говорит тот факт, что за первые 16 лет пребывания Татевосяна в Тифлисе, т. е. почти вплоть до Революции

у художника не было приобретено ни одной картины, если не считать нескольких заказов со стороны Эчмиадзина.

Большое количество работ (450 этюдов) лишают возможности останавливаться на отдельных из них, но все же трудно удержаться, чтобы не выделить из общего числа их, очень высокого и ровного в общем уровня, несколько живописных шедевров. Таковыми являются: Венецианские каналы (№ 189—190), Сан-Джорджо Маджоре (№ 191), где так изумительно передан эффект отражения в воде зданий, Джардино Боболи (№ 195) или этюды в Бехово, где некоторые мотивы напоминают Левитана, но с иной, более живописной трактовкой. Если в ранних этюдах, относящихся еще ко времени ученичества и к первым годам окончания Училища (Крым, Севан, Эчмиадзин), заметна более тщательная выписанность и штудировка деталей, некоторая еще жесткость в колорите, вполне понятные в работах молодого художника, то уже начиная с этюдов девятисотых годов, раскрываются богатые колористические данные художника. Воздействие импрессионизма определенно сказывается с этих работ. Художник воспринял все то богатство живописных возможностей, которое составляет заслугу импрессионизма. Но есть одна существенная черта, которая выгодно отличает большинство работ Татевосяна от чисто импрессионистических работ и которая заключает-

ся в том, что изображение природы дается художником в ее конкретной данности, а в не мгновенности впечатления, как это имеется у импрессионистов. Импрессионизм скользил лишь по поверхности вещей и явлений, не пытаясь проникнуть вглубь. Природа многоликая, реально осязаемая, а не растворенная в вибрациях эфира, предстает нам в многочисленных и разнообразных этюдах Татевосяна. Не протоколируя и не обобщая своих впечатлений от природы, а идя от непосредственного реального восприятия ее, таков подход Татевосяна к пейзажу.

Трудно установить симпатии художника, что любит он, что ближе ему: знойные ли выжженные солнцем поля Палестины и Сирии, прохладные рощи Центральной полосы России, влажные приморские берега, ласковая природа Италии и Швейцарии или разнообразные пейзажи Армении, где почти не осталось района, который не был бы использован художником. Эта широта охвата, всеобъемлимость, так же одна из любопытных черт, характерных для Татевосяна как художника пейзажа.

Татевосян принадлежит к числу старейших художников наших, он прошел долгий путь, значительная часть которого относится к дореволюционному времени. Его большое и разностороннее искусство, конечно не может быть принято в настоящее время целиком.

Выставка этюдов Татевосяна, ограниченная лишь одной темой пейзажа, не дает возможности дать развер-

нутую оценку всего его искусства в целом, оно может быть взято лишь с известным критическим усвоением, в особенности в отношении своих идеологических установок. Но реалистические основы его искусства, чисто живописные качества его как колориста, огромное мастерство, не могут быть взяты под сомнение и вновь складывающееся искусство наше не должно пройти мимо работ Татевосяна, не участь и не беря у него.

Огромной заслугой Татевосяна является то, что живя в армянской среде, в эпоху столь неблагоприятную для армянского художника, он оказался единственным, кто сохранил и развил свое дарование, не размениваясь и не идя ни на какие компромиссы, он сумел донести свое большое искусство до наших дней, когда последнее становится потребностью не кучки людей, а достоянием всех широких масс трудящихся.

Р. Г. Драмлян

A I
3965

1887—1934

ЧУСЦЛП
КАТАЛОГ

1887—1894

1. *Յեղը (կալում)* : Бык (на гумне).
2. *Սարերը Եջմիածնից* : Вид гор из Эчмиадзина.
3. *Կողբի սարերը* : Кульпские горы.
4. *Բողորողսկի անտառը* : Лес в Богородске.
5. *Սեանը Յամաքարերդից* : Вид на Севан из Цамакаберта.
- 6—23. *Ղրիմի եռյուզներ* : Крымские этюды.
24. *Սև ծովի Արևելյան ափերը նավի վրայից* : Восточные берега Черного моря с парохода.
25. *Սև ծովի Արևելյան ափերը* : Восточные берега Черного моря.
26. *Կակտուս* : Кактус.
27. *Գամեշի ձաղ* : Буйволенок.
28. *Բանվոր* : Рабочий.
29. *Արաղածը Բյուրականից* : Вид на Арагац из Бюракана.
30. *Բյուրական* : Селение Бюракан.
31. *Սողոմոն սարկավազը (յերաթշապետ Կոմիտաս) Եջմիածնի լճի ափին* : Диакон Согомон (композитор Комитас) у Эчмиадзинского пруда.
32. *Ծերունի* : Старик.

1895 — 1897

33. Արագածը Վաղարշապատից : Вид на Арагац из Вагаршапата.
- 34—38. Իստի-Սու (Դարալագյազ) : Исти - Су (Даралагяз).
- 39—41. Եռյուղներ «Կեսարյա ճաշ» նկարի համար : Этюды к картине «Полуденный обед».
- 42—58. Եջմիածնի շրջակայքում : Окрестности Эчмиадзина.
- 59—60. Վանականների դիմանկարները : Портреты монахов.
61. Խնձորենի : Яблоня.
62. Դդում : Тыква.
63. Ոկա դետի վրա : На реке Оке.
64. Սերափարզներ : Павлины.
65. Մոսկվայի կենդանաբանական պարտիկում : В Зоологическом саду (Москва).

1899

ՅԵԳԻՊՏՈՍ ՅԵՎ ՊԱՂԵՍՏԻՆ ԿԱՏԱՐԱԾ ԶԱՆԱՊԱՐԶՈՐԴՈՒ- ԹՅՈՒՆՆԵՑ

ИЗ ПУТЕШЕСТВИЯ В ЕГИПЕТ И ПАЛЕСТИНУ

66. Սև Ծովը : Черное Море.
67. Կ. Պոլիս : Константинополь.
- 68—69. Մարմարա ծովը : Мраморное море.
70. Կղզի Մարմարա ծովում : Остров на Мраморном море.

71. *Չիստան* : Чистан.
72. *Տրոյա* : Троя.
- 73—74. *Կրեան* : О. Крит.
- 75—76. *Սամոս* : О. Самос.
77. *Արաբ* : Араб.
78. *Ղրթինների թաղը* : Коптский квартал.
79. *Հայոց տաճար (Յերուսաղեմ)* : Армянский собор в Иерусалиме.
80. *Մարասրա* : Марасаба.
81. *Ջենինի դաշար (Պաղեստին)* : Дженинские поля (Палестина).
82. *Աղբյուրը (Պաղեստին)* : Родник (Палестина).
83. *Սամարիայի սարերը* : Самарийские горы.
84. *Կակաուս* : Кактус.
85. *Արմավենիներ և նռնենիներ (Հայֆա)* : Пальмы и гранаты (Хайфа).
86. *Գերմանացոց դաշար. (Հայֆա)* : Германское поле (Хайфа).
87. *Հայֆա* : Хайфа.
88. *Գերմանական դաղութ* : Германская колония.
89. *Ժայռոտ ափերը. (Բեյրութ)* : Скалистые берега (Бейрут).
90. *Նախահանգաւոր ալերակները* : Развалины гавани.
91. *Լեվանտյան ափեր* : Левантийские берега.
92. *Ափերը (Բեյրութ)* : Берега (Бейрут).
93. *Նախահանգաւոր սահանքները (Բեյրութ)* : Портовые склады (Бейрут).

94. Ծովը (Հայֆա) : Море (Хайфа).
95. Մարի (Սիրիացի) : Мари (Сирийка).
- 96—97. Սալվիներ (Բեյրութ) : Кипарисы (Бейрут).
98. Մխիթոնեաների ուսումնարանի պարտեզը (Բեյրութ) : Сад миссионерской школы (Бейрут).
99. Ծովը խաղաղ (Բեյրութ) : Спокойное море (Бейрут).
100. Ծովը (Բեյրութ) : Море (Бейрут).
101. Նեղր հայրը : Негр - отец.
102. Նեղր վորդին : Негр - сын.

103. Բուլղարիա : Болгария.
104. Լեհաստանում : В Польше.
105. Ռուսաստանում : В России.
106. Սև Ծովի արևելյան ափերը : Восточные берега Черного моря.
107. Մասիսը Բյուրականից : Арарат из Бюракана.

ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ ՍԵՎԱՆԱ ԿՂՋՈՒՑ: ՇԵՎԱՆ

108. Զրի տակի քարերը : Подводные камни.
109. Սևանա կղզուց : Вид с Севанского острова.
110. Ցամաքաբերդ : Цамакаберт.
111. Սևանա կղզու նավահանգիստը : Пристань на острове Севан.
112. Հյուսիս-արևմտյան ափերը կղզուց : Вид с острова на Северо-восточные берега.

- 113. Ծովը արեկոծ : Озеро в бурный день.
- 114. Ծովը կղզուց : Вид на озеро с острова.
- 115. Անտադատահան : Пустынник.
- 116. Ծովը յերեկոյան : Озеро вечером.
- 117. Զիթահանքի քարը : Камень от маслобойки.
- 118. Մենաստանի մի շէնք : Одна из монастырских построек.
- 119. Ծովը հյուսիս-արեւելյան ուղղութեամբ : Вид на озеро в северо - восточном направлении.
- 120. Ծովը արեւելյան ուղղութեամբ : Вид на озеро в восточном направлении.
- 121. Սարերը «Մաշտոցներ» : Горы «Маштоцы».
- 122. Սարերը հյուսիսային ուղղութեամբ : Вид на горы в северном направлении.
- 123. Նավահանգիստ : Пристань.
- 124. Կղզու մի վանք : Одна из церквей на острове.
- 125. Ծովը (մուլ սրբ) : Озеро в сумрачный день.
- 126. Նավահանգիստ : Пристань.
- 127. Կղզին Յամաքարերգից : Остров с Цамакаберта.
- 128. Կղզին արեւմտաքից : Остров с запада.
- 129. Պարզ յեղանակ . (Զիրուխլու) : Ясная погода (Чибухлу).
- 130. Մասիսը Յերհանից : Арарат из Эривани.

1900—1902

- 131. Մյունխեն : Мюнхен.
- 132. Նավակ . Բրետան : Лодка. Бретань.

133. *Պուլդյու (Բրետան)* : Пульдю (Бретань).
 134. *Նալակներ. Պուլդյու* : Лодки. Пульдю.
 135. *Զմեռը լենինականում* : Г. Ленинанкан зимою.

ԹԻՖԼԻՍ: ТИФЛИС

136. *Թիֆլիսը դարձանը* : Тифлис весною.
 137. *Գարուն* : Весна.
 138. *Մի ծաղկած ծառ* : Цветущее дерево.
 139. *Թիֆլիս դարձանը* : Тифлис весной.
 140. *Ծաղկած սալորենի* : Цветущая слива.
 141. *Մագնոլի* : Магнолии.

1903

ՀԱՅԱՍՏԱՆ. ԲՈՒՐԱԿԱՆ, ԵՋՄԻԱԾԻՆ: БЮРАКАН ЭЧМИАДЗИН (АРМЕНИЯ)

142. *Համբերդ* : Амберт.
 143. *Համբերդի հին ամրոցի պատուհանից* : Вид с ок-
 на развалин замка (Амберт).
 144. *Համբերդի ձորը* : Амбертское ущелье.
 145. *Փողոց Բյուրականում* : Улица в Бюракане.
 146—147. *Մասիսը Բյուրականից* : Арарат из Бюракана.
 148. *Ծառատան Բյուրականում* : Роща в Бюракане.
 149. *Անձրեից հետո* : После дождя.
 150. *Մասիսը Բյուրականից* : Арарат из Бюракана.
 151. *Մի փողոց Բյուրականում* : Улица в Бюракане.
 152. *Աղբյուր (Բյուրականում)* : Родник в Бюракане.

153. Պարտեզ (Բյուրականում) : Сад в Бюракане.
154. Զրվեթ : Водопад.
155. Զորի տեսարան : Вид ущелья.
- 156—157. Համբերդի ձորը Բյուրականից : Амбертское ущелье из Бюракана.
158. Մի պարտեզ Բյուրականում : Сад в Бюракане.
159. Արաղածի ձյուները : Снега Арагаца.
160. Արայի սարը Բյուրականից : Гора Ара из Бюракана.
161. Բյուրականը յերեկոյան : Бюракан вечером.
162. Սանդուղքներ Բյուրականում : Лестница в Бюракане.
163. Տնակներ Բյուրականում : Дома в Бюракане.
164. Հին գերեզմանոցի բարդիները : Тополя на старом кладбище.
165. Ժայռեր աղբյուրի մոտ : Скалы у родника.
166. Զրաղաց Բյուրականում : Мельница в Бюракане.
167. Ինաքլու գյուղի ճանապարհը : Дорога в селение Инаклу.
168. Դիմանկար : Портрет.
169. Մասիսը Բյուրականից : Арарат из Бюракана.
170. Հին անտառի ճանապարհը. (Եջմիածին) : Дорога в старом лесу (Эчмиадзин).
171. Մասիսը Վաղարշապատից : Арарат из Вагаршапата.
172. Եջմիածնի լիճը : Эчмиадзинский пруд.
173. Մասիսը Եջմիածնից : Арарат из Эчмиадзина.

1904

174. Գարուն (Թիֆլիս) : Весна (Тифлис).

ՅԵՎՐՈՊԱՅԻ ԶԱՆԱՊԱՐԶՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ИЗ ПУТЕШЕСТВИЯ В ЕВРОПУ

175. Թիզե : Ризэ.

176. Վենետիկ : Венеция.

177. Ֆլորենցիա : Флоренция.

178—179. Հռոմ : Рим.

180. Պոմպեյա և Վեզուվ : Помпея и Везувий.

181. Կատանիա (Սիցիլիա) : Катания (Сицилия).

182. Մեսինա : Мессина.

183. Լիդո (Վենետիկ) : Остров Лидо (Венеция).

184. Փողոց Վենետիկում : Улица в Венеции.

185. Ֆլորենցիա : Флоренция.

186. Կենսինգտոն (Լոնդոն) : Кенсингтон (Лондон).

1905

187. Լիխտենշտեյնի պարտեզ (Վիեննա) : Лихтенштейновский парк (Вена).

188. Մյունխեն : Мюнхен.

189. Զրանցք Վենետիկում : Канал в Венеции.

190. Զրանցք և գոնդոլ : Канал и гондола.

191. Սան Զորջի Մարջիորե : Сан - Джорджо - Маджоре.

192—193. Զրանցք (Վենետիկ) : Канал (Венеция).

194. Սև գոնդոլներ : Черные гондолы.

195. *Ջարդինո Բորոլի* : Джардино Боболи.
 196. *Սևաստոպոլ* : Севастополь.
 197. *Կապույտ ջրեր (Սև Ծովում)* : Синие воды (Черное море).
 198. *Պոլեհնովի արհեստանոցը պարտեզից* : Мастерская Поленова со стороны сада.
 199. *Խնձորներ ծառի վրա* : Яблоки на дереве.

1906

ՅԵՎՐՈՊԱՅԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՑ

ИЗ ПУТЕШЕСТВИЯ В ЕВРОПУ

200. *Նավակներ. (Տրապիզոն)* : Лодки (Трапезунд).
 201. *Նավահանդիսա (Տրապիզոն)* : Порт (Трапезунд).
 202. *Ժայռերը նավահանգստի (Տրապիզոն)* : Скалы у гавани (Трапезунд).
 203. *Հովիվը տախտակամածի վրա (Սամոն)* : Пастух на палубе (Самсун).
 204. *Սև Ծովի 3-րդ կարգի ճանապարհորդներ* : Пассажиры 3-его класса.
 205. *Կայսղիչիկ (ժկուկաթար) . (Կ. Պոլիս)* : Лодочник (Константинополь).
 206. *Քարափը (Կ. Պոլիս)* : Набережная (Константинополь).
 207. *Քարափը (Ղալաթիա)* : Набережная (Галата).
 208. *Մառախուղ (Կ. Պոլիս)* : Туман (Константинополь).

209. *Լուսնի արտացոլումը (Միջերկրական ծով) :* Отражение луны (Средиземное море).
210. *Ճայերը Սարգիսի ափերի մոտ :* Чайки у берегов Сардинии.
211. *Կապույտույն ծով (Միջերկրական) :* Синее море (Средиземное море).
212. *Կատուն ճուտերով տախտակամածի վրա :* Кошка с котятами на полу.
213. *Մադրիդ :* Мадрид.
- 214—215. *Եգլ (Զվեյցարիա) :* Эгль (Швейцария).
216. *Եգլի ամրոցը :* Замок в Эгле.
217. *Լեմանի լիճը և Շիլինի ամրոցը :* Шильонский замок и озеро.
218. *Վիլնյովի նավահանգիստը :* Вильневская пристань.
219. *Վիլար (Զվեյցարիա) :* Виллар (Швейцария).
220. *Լուսնյակ գիշեր (Սև ծով) :* Лунная ночь (Черное море).
221. *Ամպերը :* Облака.
222. *Սկնիժկա (Լճակ Բարոկում) :* Пруд Скнижка (Барок).
223. *Տերասա (Բարոկում) :* Терасса (Барок).

1907

224. *Քուրի վրա (Թիֆլիս) :* На Куре (Тифлис).
225. *Ծաղկանոց (Թիֆլիս) :* Цветник (Тифлис).
226. *Բաթում :* Батум.

ՅԵՎՐՈՊԱՅԻ ՀԱՆԱՊԱՐԶՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՑ ИЗ ПУТЕШЕСТВИЯ В ЕВРОПУ

227. Վաստիկանական նավակ (Տրապիզոն) : Полицей-
ская лодка (Трапезунд).
- 228—229. Սամսունի ափերը : Берега Самсуна.
230. Կ. Պոլիս : Константинополь.
231. Առաջատանալ (Կ. Պոլիս) : Парусные лодки
(Константинополь).
232. Կղզիները Բոսֆորից : Вид на острова с Босфора.
233. Բոսֆորը յերեկոյան : Босфор вечером.
234. Միցիլիայի ափերը : Сицилийские берега.
235. Կորսիկա : Корсика.
236. Սարդինիա : Сардиния.

ԲՐԵՏԱՆ: БРЕТАНЬ

237. Մտախուղ : Պուլդյու (Բրեան) : Туман (Пуль-
дю) Бретань.
238. Ժայռոտ ափեր : Скалистые берега океана.
239. Պլյաժ (Պուլդյու) — ծովկղզյա ալաղներ : Пляж—
(Пульдю).
240. Պլյաժ—ալաղներ : Пляж—пески.
241. Փրփրած ալիք (Պուլդյու) : Пенящаяся волна
(Пульдю).
- 242—243. Ժայռոտ ափը մենաստանից : Скалистый берег с
монастыря.

244. Պուլդյուլ : Пульдю.
245. Մակընթացություն (Պուլդյուլ) : Прилив (Пульдю).
246. Կապույտ ծով և դեղին ավազ : Синее море и желтый песок.
247. Գետի բերանը (Պուլդյուլ) : Устье реки (Пульдю).
248. Հողաղաց և հասած ցորեն : Ветренная мельница и спелая пшеница.
249. Սուր ժայռեր : Острые скалы.
250. Մամուռ ժայռեր : Мшистые скалы.
251. Արևի տակ ավին դարնվող ալիքներ : Бьющиеся о берег волны на солнце.
252. Սաղաֆի ծով : Перламутровое море.
253. Կուտակված ժայռեր : Нагроможденные скалы.
254. Մուգ կապույտ ծով և դեղին ծովեզր : Желтый берег и темносинее море.
255. Ծովի տեսարան վերևից : Вид на море сверху.
256. Հանդիսա ջրեր : Спокойные воды.
257. Պուլդյուլ դյուղը : Селение Пульдю.
258. Զրաղացներ Պոնտ-Ավենում : Мельницы в Понт-Авене.
259. Լյուքսեմբուրգի շատրվանը Փարիզում : Люксембургский фонтан в Париже.
260. Լյուքսեմբուրգի պարտեզ : Ավազանը Մեդիլիեի.

Համրվանի մոտ : Люксембургский парк. Бас-
сейн у фонтана Медичи.

261. Ալեկոծված ծով : Бурное море.

262. Ծաղկած դեղձենի (Թիֆլիս) : Цветущие персики
(Тифлис).

ԲԵՒՈՎՈ (ՆԿԱՐԻԶ ՊՈԼԵՆՈՎԻ ԿԱՎԱԾՔ) : БЕХОВО
(Усадба художника Поленова)

263. Ծաղկանոց : Цветник.

264—265. Ոկա գետի ափերը : Берега реки Оки.

266. Յերեկո : Вечер.

267. Պորտրե : Портрет.

, 1910

268. Աղջամուղջին : Сумерки.

269. Պոլենովի տան բակի մուտքը : Вход во двор дома
Поленовых.

270. Ոկա գետը և Տարուսա քաղաքի տեսարանը : Вид
города Таруссы и река Ока.

271. Ուռենի : Ива.

272. Լճակ : Пруд.

273. Գետը Ստրախովո գյուղի մոտ : Речка у селения
Страхово.

274. Լճակ : Пруд.

275. Ծաղկած ինձորենիներ : Цветущие яблони.

276. *Մայրի ծառեր* : Сосновые деревья.

277. *Բարեխառն օր* : Прохладный день.

1911

278—279. *Ղարարաղցի կին (Բաթում)* : Карабахская женщина (Батум).

ՀՈՒՆԱՍՏԱՆ, ՅԵԳԻՊՏՈՍ, ՊԱՂԵՍՏԻՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒ- ԹՅՈՒՆՆԵՐԻՅ ՈՅ ԲՄԵՄԵՏՎՅԱՆԻԱ ԵՂՐԵՍԻՅ, ԵԴԻՍԵՏ II ՓԱԼԵՏԻՆՈՍ

280—281. *Վոսկեղջյուր (Կ. Պոլիս)* : Золотой Рог (Константинополь).

282. *Բոսֆորը յերեկոյան* : Босфор вечером.

283. *Բէյրութի փարոսը* : Маяк в Бейруте.

284. *Յերուսաղեմի ընդհանուր տեսարանը* : Общий вид Иерусалима.

285. *Յերուսաղեմի արտաքին պարիսպը* : Наружные стены (Иерусалим).

286. *Արիստղոմի մահարձանը* : Мавзолей Абессаломы.

287. *Նեղոսի ջրանցքը* : Нильский канал.

288. *Արմափենիներ (Կահիրե)* : Пальмы (Каир).

289. *«Շտանդարտ» նավը (Պիրեյա)* : Яхта «Штандарт» (Пирей).

290. *Պիրեյա* : Пирей.

291—292. *Սալամինի կղզու ափերը* : Саламинские берега.

293. *Սալամին* : Саламин.

294. *Ունիա (Տաճկաստանի ափերը) : Уния (Берега Турции).*
295. *Կ. Պոլիս : Константинополь.*
296. *Լուսնյակ գիշեր (Կ. Պոլիս) : Лунная ночь (Константинополь).*
297. *Միջերկրականում : На Средиземном море.*
298. *Ֆրանսուհի : Француженка.*
299. *Անգլուհի : Англичанка.*
- ***
300. *Վալլի ծաղիկներ (Կարանտեկ, Բրետան) : Полевые цветы (Карантек, Бретань).*
301. *Վարդեր : Розы.*

• 1913

302. *Փողոց Վաղարշապատում : Улица в Вагаршапате.*
303. *Հոսիփոսեյի վանքը : Собор св. Рипсимии.*
304. *Մասիսը և վանքը : Арарат и монастырь.*
305. *Շողակաթի վանքը : Церковь Шогакат.*
306. *Գալիանեյի վանքը : Церковь Гаянэ.*
307. *Ուշական գյուղը : Селение Ошакан.*

ԱԳՈՒԼԻՍԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՑ ИЗ ПОЕЗДКИ В АКУЛИС

- 308. Վերին Ագուլիս : Верхний Акулис.
- 309. Թրբուհները աղբյուրի մոտ : Тюрчанки у Родника.
- 310. Փողոց : Улица.
- 311. Հայոց տան ատրիումը : Атриум в армянском доме.
- 312. Փանյանի տունը : Дом Паньяна.
- 313. Ագուլիսի սարերը : Акулиссские горы.
- 314. Փողոցը առավոտյան : Улица утром.
- 315. Գոհովի Մադան : Родник Гохов.
- 316. Ավետիսյանի տունը : Дом Аветисяна.
- 317. Հայոց տան ատրիումը : Атриум в армянском доме.
- 318. Ագուլիսի շրջակայքում : В окрестностях Акулиса.
- 319. Քամկու սարը : Вид на гору Камку.

1914

ՅԵՎՐՈՊԱՅԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՑ ИЗ ПУТЕШЕСТВИЯ В ЕВРОПУ

- 320. Զրանցք (Վենետիկ) : Канал в Венеции.
- 321. Ատլանդյան ովկիանոսի Նորմանդական ափերը : Нормандские берега Атлантического океана.

322. *Մենինվալի դաշտերը* : Менинвальские поля.
 323. *Մենինվալի փողոց* : Улица в Менинвале.
 324. *Ժայռեր Մենինվալում* : Обрывистые утесы в Менинвале.
 325. *Ծովային խոտերը (Մենինվալ)* : Морские травы (Менинваль).

1915

326. *Ագրմիչ (Հին Ղրիմ)* : Агрымыш (Крым).
 327. *Լեռնային տեսարան Սուրբ Խաչ վանքի շրջակայքում* : Вид на горы в окрестностях монастыря Святой Крест (Крым).
 328. *Ծառ Ոկա գետի ափին* : Дерево на берегу Оки.
 329. *Պոլենովի տունը աշնանը (Բեխով)* : Поленовский дом осенью (Бехово).

1916

ԲՈՐԺՈՄ: БОРЖОМ

330. *Բախուրիանի ձորը* : Бакурианское ущелье.
 331. *Մամոռա ժայռեր* : Мшистые скалы.
 332. *Խճուղի* : Шоссе.
 333. *Քուր գետը* : Река Кура.
 334. *Վորոնցովի տափարակը* : Воронцовское плато.
 335. *Վաշխարներ* : Овцы.

336. *Սև ջուր գետը* : Черная речка.
 337. *Մեծ ձորը* : Большое ущелье.
 338. *Ռեմերտովի պարկը* : Ремертовский парк.
 339. *Քուռ գետը և կանաչ սարերը* : Река Кура и зеленые горы.
 340. *Քուռ գետի քարերը* : Прибрежные камни Куры.
 341. *Մամուտ քարերը պարկում* : Мшистые камни в парке.
 342. *Ընդհանուր տեսարանը սարերից* : Общий вид с гор.

343. *Հարաքիլիսայի սարերը* : Караглиские горы.
 344. *Հարաքիլիսայի գետը* : Караглисская речка.

1917

345. *Վարդերը Թեֆլիսի Պալատի պարտիզում* : Розарииум в Дворцовом саду (Тифлис).
 346—347. *Թեֆլիսի Պալատի պարտեզը* : Дворцовый сад (Тифлис).
 348. *Մասիսը Վաղարշապատից* : Арарат из Вагаршапата.
 349. *Դաշտեր Վաղարշապատից* : Поля из Вагаршапата.
 350. *Հռի ալիին (Վաղարշապատ)* : Сад в Кирах (Вагаршапат).

351—352. *Բորժոմ* : Боржом.

353. *Պարկը Բորժոմում* : Парк в Боржоме.

1922

ՅԵՐԵՎԱՆ: ЭРИВАНЬ

354. *Փողոցը Չանդլի փոխին* : Улица над Зангой.

355. *Արարատը կայարանի կողմից* : Арарат со стороны вокзала.

356. *Հին ճղկիթը* : Старая мечеть.

357. *Չանդու գետը* : Река Занга.

358. *Մասիսը աշնանը* : Арарат осенью.

359. *Պարտեզ* : Сад.

360. *Արտաղածը Յերեւանից* : Арагац из Еривани.

1923 – 1925

361. *Սարեկ* : Скворец.

362. *Նոնենի (Թիֆլիս)* : Гранатовое дерево (Тифлис).

363. *Բուսաբանական պարտեզը (Թիֆլիս)* : Ботанический сад (Тифлис).

364—365. *Յեզդի* : Иезид.

366. *Ուռենիներ (Բեխովո)* : Ивы (Бехово).

367. *Անտառը աշնանը* : Лес осенью.

368. *Վերջալուսին* : Закат.

369. *Կարմրած խնձորները* : Красные яблоки.

370. Ասորի : Айсор.
 371. Ոկա գետը : Река Ока.
 372. Պոլենովի տունը : Дом Поленова.

L Ո Ւ Ի : Л О Р И

373. Սանահնի նախագավիթը : Усыпальница (Санаин).
 374. Սանահնի նախագավթի ֆասադը բակից : Фасад усыпальницы со двора.
 375. Հաղբատի աղբյուրը : Родник в Ахпате.
 376. Հաղբատի վանքը : Ахпатский монастырь.
 377. Մի մատուռ Հաղբատում : Часовня в Ахпате.
 378. Տեսարան Հաղբատից : Вид с Ахпата.
 379. Սանահնի վանքը բարձունքից : Вид на Санаинский монастырь сверху.
 380. Ուզունլարի Ոձուն վանքը : Монастырь в Узунларе.
 381. Ուզունլարի զանգակատունը : Колокольня в Узунларе.

1927

382. Վաղարշապատի դաշտը այգիներին : Поля со стороны садов (Вагаршапат).
 383. Արագածը մեր այգուց (Վաղարշապատ) : Вид на Арагац из нашего сада.

384. *Մեր այգում* : В нашем саду.
385. *Արարատը վերջալուսին* : Арарат при закате.
386. *Արարատը Եջմիածնի լճից* : Арарат со стороны Эчмиадзинского пруда.
387. *Լիճը և Եջմիածնի վանքը* : Пруд и Эчмиадзинский монастырь.
388. *Արագածը* : Арагац.
389. *Սաղարիուրի մոտ խոջորնի* : Хожорны (Возле станции Садахло).
390. *Հին Հայկական բաղիլիկա (Սաղարիուր)* : Древняя армянская базилика (Садахло).
391. *Հին ամրոցը խոջորնում* : Старая крепость (Хожорны).
392. *Գեղարդի յեկեղեցու ներսը (Այրի վանք)* : Внутренность Гегартского монастыря.
393. *Պարիսպի տեսքը ներսի կողմից (Գեղարդ)* : Монастырская стена с внутренней стороны (Гегарт).
394. *Գեղարդի ընդհանուր տեսարանը* : Общий вид Гегартского монастыря.
395. *Հալոց Թառ (Բաղ-Գյառնիի մոտ)* : «Авуц тар» около Башгарны.

1928

396. *Թիֆլիսի բուսաբանական այգի* : Ботанический сад (Тифлис).
397. *Աղջկա ետյուդ* : Этюд девочки.

398. *Կիսլովոդսկ* : Кисловодск.
 399. *Պավիլիոն Կիսլովոդսկում* : Павильон в Кисло-
 водске.
 400. *Կարմիր քարեր* : Красные камни.
 401. *Կիսլովոդսկ* : Кисловодск.
 402. *Կիսլովոդսկի պարկում* : В парке.
 403. *Վտակը Կիսլովոդսկում* : Ручеек в Кисловодске.
 404. *Աղջկա գլուխ* : Голова девушки.
 405. *Դղյակ (Կիսլովոդսկ)* : Дача.
 406. *«Ռեբրովայա» բալկա (Կիսլովոդսկ)* : Ребровая
 балка (Кисловодск).
 407—408. *Պարկ (Կիսլովոդսկ)* : Парк (Кисловодск).

1929

409. *«Բալկա» Թիֆլիս* : Балка (Тифлис).
 410. *Վայրենք դեպի Քուր* : Спуск к Куре.
 411. *Ոկա գետը Պոլենովկայի մոտ* : Река Ока около
 Поленовки.
 412. *Բեխով* : Бехово.
 413. *Ստրախովո գյուղը* : Деревня Страхово.
 414. *Կոլյա* : Коля.
 415. *Մի տղա* : Мальчик.
 416. *Պիկետայա սարը* : Гора Пикетная.
 417. *Տեսարան դեպի Սեդլո սարը* : Вид на Седло горы.
 418. *Սեդլո սարի մոտ* : У Седло горы.

419. *Ընդհանուր տեսարան (Կիսլովոդսկ)* : Общий вид (Кисловодск).

1930

- 420—421. *Գարուն (Թիֆլիս)* : Весна (Тифлис).
422. *Ալլետ գետը Մանգլիսում* : Река Алгетка. Манглис.
423. *Ուռենի (Մանգլիս)* : Ива (Манглис).
424. *Արարատը մեր այգուց (Վաղարշապատ)* : Арарат из нашего сада (Вагаршапат).
425. *Հարևանի այգին* : Сад соседа.
426. *Արարատ* : Арарат.
427. *Մեր այգում* : В нашем саду.
428. *Արաղած* : Арагац.
- 429—430. *Մեր տնակն այգում* : Наш домик в саду.
431. *Չինարի ծառ* : Чинаровое дерево.
432. *Արայի սարը* : Гора Ара.
433. *Մատուռը այգիների մեջ (Վաղարշապատ)* : Часовня в саду (Вагаршапат).
434. *Գերմանիկի գլուխը (արևի տակ)* : Голова Германника (освещенная солнцем).
435. *Սպիտակ վարդեր* : Белые розы.
436. *Թիֆլիսի հայուհի տեղական տարադուլ* : Тифлисская армянка в местном костюме.

1931—1932

- 437. *Վարդեր* : Алые розы.
- 438. *Ծաղկի փունջ* : Букет цветов.
- 439. *Դեղին և ալ վարդեր* : Желтые и алые розы.
- 440. *Հին Թիֆլիսի մի անկյուն* : Уголок в старом Тиф-
лисе.
- 441. *Բակում (Թիֆլիս)* : Во дворе (Тифлис).

1933

- 442—443. *Մեր պատշգամբը (Թիֆլիս)* : Наш балкон (Тиф-
лис).
- 444. *Պարտեզի ծառերը մեր պատշգամբից* : Вид на са-
дик с нашего балкона.
- 445. *Ինքնապատկեր* : Автопортрет.
- 446. *Մի կնոջ պատկեր* : Женский портрет.

1934

- 447. *Ժողկոմխորհի պարտեզը (Թիֆլիս)* : В саду дома
Совнаркома (Тифлис).
- 448. *Սալիկներ : Ժողկոմխորհի պատշգամբից (Թիֆ-
լիս)* : Кипарисы с террасы дома Совнаркома
(Тифлис).
- 449. *Ծաղկած նշենի* : Цветущий миндаль.

Պատմության տալարան. Գլավիւ 309

Պատմեր 753.

Տիրութ 600

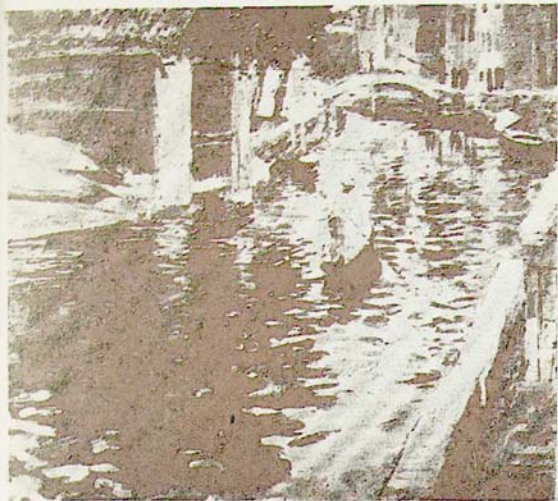

ԻՆՆԱՅԻՐ
Автопортрет

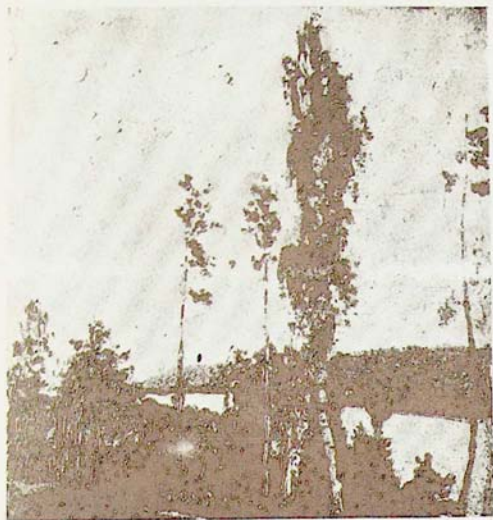

Զրոյնցի լիճ գոմբոլ
Канал и гондола

Այս գետի ափերը
Երեսաքուրի Երեսաքուր

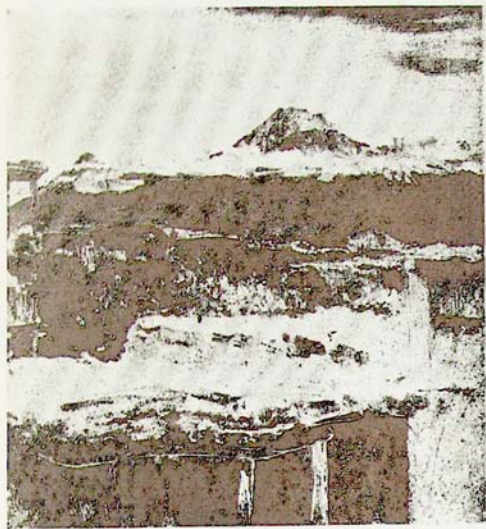
Վարդանիս Գրիգորյան
Карабахская женщина

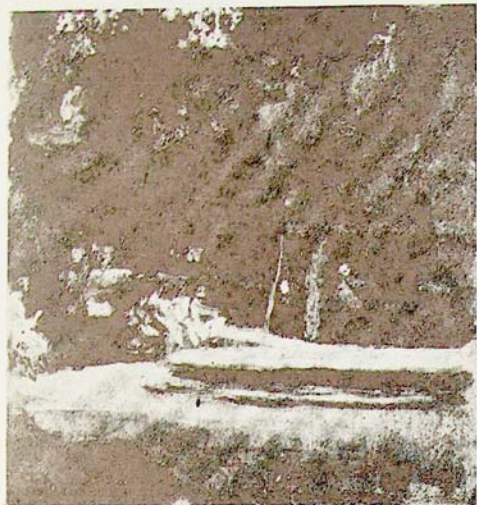
Զաւգու գետը
(Յըրեզան)
Քառ Յաղա (Էրիւանն)

Горы Арарат
Арарат осенью

Чарл (Чарлсвилл)
Парк (Кисаоводск)

ԳԱՆ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0038803

[084]

A $\frac{\overline{I}}{3965}$